

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 23Co/110/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2220202428
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 10. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Janka Benkovičová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2022:2220202428.2

Uznesenie

Krajský súd v Trnave, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Janky Benkovičovej a sudcov JUDr. Ľubice Bundzelovej a Mgr. Matúša Staríčka, v spore žalobkýň 1/ A. B. A., nar. XX.XX.XXXX, s trvalým pobytom C. D. XXX/X, E., 2/ F. A., nar. XX.XX.XXXX, s trvalým pobytom C. D. XXX/X, E., zastúpené Mgr. Peter Mešenec, advokát, so sídlom Prievozská 1314/39, Bratislava, proti žalovanému KOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, so sídlom Štefanovičova 4, Bratislava, zastúpenému JUDr. Baltazár Mucska, advokát so sídlom Vajnorská 55, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 21C/19/2020-138 zo dňa 19.10.2021 v spojení s opravným uznesením č. k. 21C/19/2020-193 zo dňa 25.07.2022, takto

rozhodol:

Napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením **z r u š u j e** a vec v r a c i a okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

Okresný súd Dunajská Streda, ako súd prvej inštancie, odvolaním napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 10.000,- eur a žalobkyni 2/ sumu 30.000,- eur a to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (I. výrok). Žalobkyniam 1/ a 2/ priznal voči žalovanému náhradu trov konania v rozsahu 100 % (II. výrok).

V odôvodnení svojho rozhodnutia okresný súd uviedol, že žalobkyne sa voči žalovanému domáhali náhrady nemajetkovej ujmy, spôsobenej im smrťou dcéry žalobkyne 2/ a sestry žalobkyne 1/ pri dopravnej nehode dňa 11.07.2017, ktorú spôsobil vodič – poistenec žalovaného E. A., ktorý spolu so spolujazdkyňou G. A., H. A. podľahli zraneniam na mieste nehody. Protiprávnym konaním E. A. došlo u žalobkýň k nenávratnej deštrukcii medziľudských vzťahov tvoriacich základ ich súkromného života a rodiny.

Prvoinštančný súd vec právne posúdil podľa článok 16 ods. 2 Ústavy SR, článok 1 ods. 2 Smernice EP a Rady 2009/103/ES zo dňa 16.09.2009, hlavy I článok 8 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, § 11, § 13 ods. 1, 2, 3, § 101, § 106 ods. 1, 2, § 116 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 4 ods. 1 až 4, § 5 ods. 1 písm. b) bod 1, § 15 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení (ďalej len „zákon o PZP“) a dospel k záveru o dôvodnosti nároku žalobkýň. Mal za preukázané, že pri dopravnej nehode dňa XX.XX.XXXX zomrela G. A. vo veku 32 rokov, ktorá je sestrou žalobkyne 1/ a dcérou žalobkyne 2/, predmetnú dopravnú nehodu zavinil manžel žalobkyne 2/ na motorovom vozidle značky Škoda Octavia, bielej farby, evidenčné číslo G. XXX I. tým, že prešiel do protismeru a nakolko vodič ako aj spolujazdkyňa na mieste nehody zraneniam podľahli, trestné stíhanie bolo uznesením OR PZ v Dunajskej Strede odbor kriminálnej polície, prvé oddelenie vyšetrovania zastavené. Z predmetného uznesenia vyplynula príčina dopravnej nehody a to nesprávna technika jazdy vodiča vozidla Škoda

Octavia – E. A., ktorý sa pohyboval vyššou rýchlosťou ako bola povolená, manéver predchádzania vykonal kolíznym spôsobom a pri predchádzaní vozidiel vošiel do protismerného jazdného pruhu v čase, keď prichádzala jazdná súprava vedená iným vodičom, ktorý nehode nemohol zabrániť. Vozidlo vodiča E. A. bolo poistené u žalovaného. V súvislosti s nárokom patriacim pod plnenie podľa § 4 zákona o PZP poukázal okresný súd na ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu SR rozhodnutie zo dňa 31.07.2017, sp. zn. 6MCdo/1/2016, publikované v zbierke rozhodnutí a stanovísk NS SR pod č. R 61/2017. Preto mal preukázanú pasívnu legitímáciu žalovaného, ktorý z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel má pokryť aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám usmrtením pri dopravnej nehode. Poškodený pri tom môže priamo uplatňovať svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy buď voči osobe, ktorá škodu priamo spôsobila, alebo proti poisťovateľovi, s ktorým škodca uzavrel poistnú zmluvu. Konštatoval, že vodič E. A. niesol primárne zodpovednosť za dopravnú nehodu, ale povinnosť plniť mal žalovaný ako poisťovateľ a to i v prípade náhrady nemajetkovej ujmy. V súvislosti s námietkou premlčania vznesenou žalovaným, podľa ktorého judikatúra pretransformovala inštitút náhrady nemajetkovej ujmy na škodu, čo je potrebné aplikovať na prejednávany prípad, a preto podľa žalovaného začala dvojročná subjektívna doba plynúť dňom nasledujúcim po usmrtení zosnulej G. A., t. j. 12.07.2017, uplynula dňa 12.07.2019, pričom žaloba bola podaná dňa 02.07.2020, z ktorého dôvodu mal žalovaný za to, že došlo k premlčaniu nároku žalobkyň sa okresný súd s touto námietkou nestotožnil, pretože náhrada nemajetkovej ujmy ako jeden z prostriedkov zabezpečenia osobných práv, ktoré režimu premlčania nepodliehajú, sa svojou povahou odlišuje od týchto osobnostných práv, pričom náhrada nemajetkovej ujmy sa nepretransformovala na náhradu škody podľa § 420 a nasl. OZ, ide o úpravu podľa § 13 OZ, ktorý bol na základe povinnosti eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva ako celok zahrnutý pod pojem „škoda“ podľa zákona o PZP, teda ide o rozšírenie pôsobnosti škody podľa daného zákona a nie o transformovanie právneho inštitútu náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 13 OZ na škodu podľa § 420 OZ, čo potvrdzujú aj rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6MCdo/1/2016. Náhrada nemajetkovej ujmy sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť odo dňa, kedy nárok mohol byť uplatnený prvýkrát a v danom prípade to bolo dňa 12.07.2017, uplynula dňa 12.07.2020, pričom vzhľadom na podanie žaloby dňa 02.07.2020 k premlčaniu nároku žalobkyň nedošlo. Tiež poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 17.02.2011, sp. zn. 5Cdo/265/2009, podľa ktorého ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci súkromného rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb a v prípade protiprávneho zásahu do práva na súkromie môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni napĺňať jeho citové potreby, t. j. nemajetková ujma. Mal za preukázané, že došlo k neoprávnenému zásahu zo strany škodcu E. A., ktorého dôsledkom bola smrť G. A., u ktorej nebolo konštatované spoluzavinenie, ktorá mala v čase úmrtia 32 rokov a silné citové väzby so žalobkyňou 2/ ako svojou matkou ako aj žalobkyňou 1/ ako svojou sestrou, teda nečakaným a náhlym úmrtím došlo k závažnému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobkyň spočívajúceho v obmedzení ich súkromného a rodinného života, pričom žiadna z morálnych foriem zadosťučinenia nemôže byť namieste. K žalovaným namietanej výluke podľa § 5 ods. 1 písm. b) bod 1 zákona o PZP uviedol, že daná výluka nezahŕňa škodu spôsobenú manželovi a škodu na zdraví a náklady pri usmrtení poisťovateľ hradí i v prípade, že táto bola spôsobená manželovi škodcu, pričom poisťovateľ hmotnú škodu nenahradí manželovi škodcu alebo osobám žijúcim so škodcom v jednej domácnosti, teda ak by mal poisťovateľ hradiť hmotnú škodu spôsobenú manželovi škodcu, by bol povinný de facto hradiť náhradu škody na veciach užívaných priamo škodcom, čo ale nie je účelom povinného zmluvného poistenia. V prípade náhrady škody na zdraví je iná situácia a poisťovateľ je povinný hradiť náhradu škody na zdraví aj manželovi škodcu, pričom náhrada nemajetkovej ujmy je svojou povahou najbližšie práve k náhrade škody na zdraví a teda nespadá pod danú výluku, keďže ide o samostatný právny inštitút, nie je dôvod pripodobňovať ho žiadnemu typu škody, s čím sa okresný súd nestotožnil. Ak by aplikoval danú výluku, znamenalo by to, že náhradu nemajetkovej ujmy by pripodobnil k nejakému typu škody vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou veci, ušľáku zisku alebo trovám konania, avšak v danom prípade má nemajetková ujma bližšie k náhrade škody na zdraví, na ktorú sa výluka nevzťahuje. Za nedôvodné považoval tiež postačujúcu morálnu satisfakciu podľa § 13 ods. 1 OZ podľa tvrdení žalovaného, keďže smrťou vodiča E. A. došlo k strate možnosti akéhokoľvek morálneho zadosťučinenia, pričom skutočnosť, že samotnú smrť škodcu žalovaný považuje za formu satisfakcie vyhodnotil za rozpor s dobrými mravmi a základnými hodnotami, na ktorých je civilizácia postavená. Nečakaným úmrtím G. A. došlo k závažnému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobkyň, v obmedzení ich súkromného rodinného života tak, že žiadna z morálnych foriem zadosťučinenia nemôže byť namieste, následky zásahu do

ich súkromia sú nereparovateľné, z úmrtia blízkej osoby sa žalobkyne nedokázali spamätať dlhú dobu, veľmi im chýba, prežili 25 rokov v jednej domácnosti a pred smrťou boli v každodennom kontakte, častokrát sa starajú aj o maloletú dcéru G. A., keďže jej otec je často pracovne zaneprázdnený. Citové vzťahy a väzby matky s dcérou ako aj dvoch sestier v súkromnom živote žalobkyň sú hodné osobitného zreteľa. Ohľadne výšky náhrady nemajetkovej ujmy poukázal na právnu úpravu OZ, ktorá minimálnu výšku zadosťučinenia neupravuje, upravuje iba primeranosť zadosťučinenia vzhľadom na závažnosť ujmy a okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu došlo. Poukázal na Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. I.ÚS 2844/14, ktorý konštatoval pri stanovení výšky čiastky relutárnej náhrady použiť princíp proporcionality tiež spôsobom, že všeobecné súdy porovnávajú čiastky tejto náhrady v iných prípadoch. Mal za to, že rozhodnutia, na ktoré žalobkyne poukázali (Krajský súd v Prešove sp. zn.10Co/5/2018, Krajský súd v Bratislave sp. zn. 6Co/2017/2014, Krajský súd v Trnave sp. zn. 24Co/479/2012, Krajský súd v Nitre sp. zn. 6Co/176/2016) v porovnaní s rozhodnutiami, na ktoré poukazoval žalovaný sú vo väčšine prípadov novšieho dáta, preto sa priklonil pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy k aktuálnejšej rozhodovacej praxi súdov. Tiež poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 14Co/566/2015, ktorým bola žalobkyni priznaná suma 21.000,- eur a žalobcom 2/ až 4/ po 10.000,- eur, rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 6Co/80/2017 bola priznaná náhrada od sumy 20.000,- eur až 26.000,- eur, preto priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v požadovanej výške žalobkyňami s poukazom na blízkosť osobu - puto rodiča ako aj blízkeho súrodenca nie je neprimerané.

Opravným uznesením č. k. 21C/19/2020-193 zo dňa 25.07.2022 opravil záhlavie rozsudku a to v súvislosti s označením zástupcu žalovaného, čo absentovalo v rozsudku okresného súdu.

O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP s poukazom na plný úspech žalobkyň tak, že im priznal náhradu trov konania vo výške 100 % proti žalovanému, pričom rozhodoval len o nároku na náhradu trov konania s tým, že o výške podľa § 262 ods. 1, 2 rozhodne o výške po právoplatnosti rozhodnutia samostatným uznesením súdny úradník.

Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný a žiadal, aby odvolací súd rozsudok prvoinštančného súdu zmenil tak, že žalobu zamietne a prizná mu náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

Namietal odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP. Odôvodnenie rozsudku okresného súdu považoval za nepresvedčivé, keďže okresný súd sa nedokázal vysporiadať so všetkými jeho námietkami, akceptoval vyjadrenia a dôkazy žalobkyň bez toho, aby ich konfrontoval s jeho argumentmi, pričom vec nesprávne právne posúdil a na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, čím prijal nezákonný a právne neudržateľný rozsudok. Nesprávne sa vysporiadal so všetkými skutočnosťami a to s otázkou premlčania, ako aj s výlukou v zmysle ustanovení zákona o PZP. Poukázal na to, že ak je daná jeho pasívna vecná legitímácia, tak potom uplatňovaný nárok voči nemu mal a musel byť vyhodnotený ako náhrada škody, pretože zákon o PZP pozná len náhradu škody. Ďalej poukázal na ust. § 15 ods. 2 zákona o PZP ohľadne premlčania nároku na náhradu škody, ktoré voči poisťovateľovi platí v rovnakej úprave ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila. Primárne ustanovenie hovorí o škode a nie o náhrade nemajetkovej ujmy, a preto nemožno aplikovať inštitút premlčania nemajetkovej ujmy na premlčanie nemajetkovej ujmy, ktorá je pri takomto posúdení vyhodnotená ako škoda na účely zákona o PZP, ktorý nepozná náhradu nemajetkovej ujmy. Ak konajúce súdy prijali záver, že nemajetkovú ujmu je možné subsumovať pod túto škodu, tak aj premlčanie bude v intenciách ostatných škôd nahrádzaných podliehať dvojročnej subjektívnej dobe, ako aj trojročnej či desaťročnej objektívnej. Nie je možné na jednej strane prijať aplikáciu zákona o PZP v zmysle, že náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 OZ spadá do povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a na druhej strane ustanovenia zákona k premlčaniu ignorovať. Žalobcovia odvodzujú svoj nárok cez ustanovenia zákona o PZP, súdy považujú poisťovateľa za pasívne vecne legitimovaného aj pri uplatňovaní si nemajetkovej ujmy, ktorá predstavuje škodu na účely zákona o PZP, preto vo vzťahu k nemu treba aplikovať ustanovenia o premlčaní nároku na náhrady škody podľa OZ. Trval na premlčaní nároku žalobkyň, ktoré podali žalobu po uplynutí dvojročnej subjektívnej premlčacej doby, ktorá uplynula dňa

11.07.2019, preto sa prvoinštančný súd dopustil nesprávneho právneho posúdenia veci v súvislosti s posúdením premlčania nároku. Nesprávne sa okresný súd vysporiadal aj s výlukou podľa § 5 ods. 1 písm. b) zákona o PZP, ktorý pojem nemajetková ujma nepoužíva a nemožno ho stotožňovať so škodou na zdraví, ktorá je podľa právnej úpravy vyjadrená v § 444 a nasl. OZ. Aj keď legislatíva výšku náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných obetí dopravnej nehody explicitne nerieši ani nelimituje a ponecháva výlučne na voľnej úvahe všeobecných súdov, je potrebné skúmať kritériá, od ktorých sa samotná výška nemajetkovej ujmy má odvíjať (nález Ústavného súdu ČR z 22.12.2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14), teda výšku náhrady určuje súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Žalobcovia môžu uplatniť akúkoľvek výšku, avšak musia svoj nárok dôsledne odôvodniť a preukázať. V danom prípade bolo potrebné zohľadniť špecifickosť prípadu v kontexte príbuzenského vzťahu samotného pôvodcu zásahu a žalobkyň, keď primárne zodpovedný za zásah bol manžel žalobkyne 2/ a otec žalobkyne 1/, a teda okresný súd s uplatneným nárokom dostatočne nevysporiadal, s okolnosťami, ktoré mali zásadný vplyv na výšku priznanej náhrady, ktorú považuje za neprimeranú. Za dostatočnú satisfakciu považoval morálne zadosťučinenie, ktoré plynie už zo skutočnosti rodinného príbuzenstva medzi pôvodcom zásahu a žalobkyňami. Okresný súd sa tiež pri určovaní priznanej výšky náhrady neriadil princípmi jej primeranosti a proporcionality a nevysporiadal sa s vyššie uvedenými skutočnosťami. Žalobcom priznal neprimerane vysokú náhradu, hoci intenzita vzťahu medzi žalobkyňami a nebohým bola klasickým rodinným vzťahom medzi rodičmi a dospelou dcérou, ako aj medzi dospelými sestrami majúcimi svoje vlastné záujmy, pričom samotný príbuzenský vzťah nepostačuje na automatické konštatovanie vzniku nároku na peňažnú satisfakciu, ktorá je doplnkovým spôsobom zadosťučinenia, ak nepostačujú iné morálne formy. Výška priznanej nemajetkovej je nekorešpondujúca okolnostiam prípadu, v ktorej časti je odôvodnenie rozsudku nepresvedčivé, okresný súd sa nevysporiadal so všetkými jeho námietkami. Poukázal na inú vadu konania, majúcu za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a to odňatie súdu prvej inštancie konať pred súdom a nedostatočné a chybné odôvodnenie rozhodnutia. Odôvodnenie rozsudku je dôležitým predpokladom preskúmateľnosti, pričom predpoklady odôvodnenia sú stanovené v § 220 ods. 2 CSP. Okresný súd sa však v odôvodnení rozsudku nevysporiadal s jeho argumentáciou, nevyhodnotil správne vykonané dokazovanie a vec nesprávne právne posúdil, pričom neuviedol aké skutočnosti považoval za preukázané, ktoré nepovažoval za preukázané, z ktorých dôkazov vychádzal, akými úvahami sa riadil a teda jeho odôvodnenie je nepreskúmateľné, čo v zmysle ustálenej judikatúry predstavuje vadu konania a je porušením základného práva strany sporu na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd a iné).

Žalobkyne vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného navrhli napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť a zároveň žiadali priznať náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Mali za to, že okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán a citoval právne predpisy, ako aj rozhodnutia najvyšších súdnych autorít, prijaté právne závery primerane vysvetlil a z jeho odôvodnenia nevyplýva jednostrannosť. Rovnako sa vysporiadal s námietkou premlčania nároku v bode 35, 36 a 37 odôvodnenia, ako aj námietkou výluky zo zákona o PZP v bode 41 a 42, s námietkou morálneho zadosťučinenia v bode 43 až 45, ako aj s námietkou neprimeranej výšky nemajetkovej ujmy v bode 46 až 51. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo sporovej strany, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a navrhovaným hodnotením dôkazov. Ohľadne námietky premlčania, ktoré podľa žalovaného spadajú podľa § 15 ods. 2 zákona o PZP na premlčanie nároku na náhradu škody poukázal na judikáty, a to rozhodnutia Najvyššieho súdu SR zo dňa 17.02.2011, sp. zn. 5Cdo 265/2009, 5Cdo 278/2007 a sp. zn. 2Cdo 194/2011 ako aj rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8CoCsp/25/2020. Podľa uvedenej judikatúry platí všeobecná trojročná premlčacia doba na náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrená v § 101 OZ, pričom sa vzťahuje aj na nemajetkovú ujmu spôsobenú pri dopravnej nehode a teda nejde o nárok na náhradu škody, ako ho má na mysli § 106 OZ. Je pravdou, že ustálená judikatúra z hľadiska pasívnej vecnej legitímácie žalovaného pracuje s pojmom škody a pod tento pojem podraduje aj nemajetkovú ujmu, ktorú pod pojem škody zahŕňa iba pre účely posúdenia pasívnej vecnej legitímácie, čo nič nemení na obsahu a podstate daného nároku majúceho základ v § 11 a nasl. OZ. Bolo by neudržateľné, aby sa na totožné právo na náhradu nemajetkovej ujmy uplatňovalo rozdielne iba v závislosti od toho, či vzniklo v dôsledku usmrtenia pri dopravnej nehode a či má ten, do koho práv bolo zasiahnuté možnosť uplatniť svoje právo aj proti poisťovateľovi, ktorého povinnosť plniť tu existuje iba vzhľadom na potrebu uľahčenia postavenia osôb, ktorým vznikla ujma. Ohľadne výluky z PZP zotrval na svojej argumentácii, keďže daná výluka sa týka výslovne určitej

kategórie škôd, ktorú spôsobí manžel ako škodca svojej manželke, teda sa týka majetkovej škody, nákladov právneho zastúpenia a ušlého zisku, pričom nemajetková ujma nie je majetkovou škodou, ani ušlým ziskom, či trovami advokáta a výluka sa netýka za žiadnych okolností škody na zdraví ani nákladov pri usmrtení. Morálne zadosťučinenie ako satisfakčný prostriedok môže byť dostatočným pri málo intenzívnom zásahu, avšak pri náhlom a nečakanom usmrtení človeka ide o najzávažnejší a neodvratiteľný trvalý zásah do rodinného života pozostalých, preto náhrada nemajetkovej ujmy je odôvodneným satisfakčným prostriedkom zmiernenia vzniknutej ujmy pre pozostalých, pričom žiaden súd v SR v doterajších rozhodnutiach nepovažoval morálne zadosťučinenie za dostatočne spôsobilý prostriedok zmiernenia následkov usmrtenia blízkej osoby pre pozostalých. V súvislosti s princípom rovnosti rozhodovania v porovnateľných veciach rovnako poukázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 288/2017 z 05.12.2017, podľa ktorého by mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady. V priebehu konania poukázal na niekoľko rozhodnutí súdov, ktoré priznali náhradu nemajetkovej ujmy v obdobnej výške, pričom okresným súdom priznaná náhrada sa nevymyká spod aktuálnej rozhodovacej praxe súdov SR. Ďalej poukázali na prelomový právny názor Najvyššieho súdu ČR v rozsudku zo dňa 19.09.2018, sp. zn. 25Cdo 894/2018, podľa ktorého sa v ČR už neuplatňuje paušálna náhrada nemajetkovej ujmy a zdôrazňuje, že treba aby výška náhrady nemajetkovej ujmy zohľadnila ekonomický vývoj spoločnosti, pričom Najvyšší súd ČR určil základnú náhradu vo výške 20-násobku priemernej hrubej mzdy pre najbližšie osoby s tým, že základná suma by mala byť modifikovaná s ohľadom na špecifické okolnosti na strane poškodeného a škodcu len rádo vo desiatkach percentách. Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2020 bola vo výške 1.133,- eur, pričom 20-násobok predstavuje sumu 22.660,- eur, čo vyplýva z rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR.

Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), vec preskúmal v rozsahu určenom ustanoveniami § 379, § 380 a 381 CSP, bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario a odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP zrušil a vec mu podľa § 391 ods. 1 CSP vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odvolacie námietky žalovaného boli založené na inej vade konania, majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a to v súvislosti s porušením práva na spravodlivý proces vzhľadom na nedostatočné a chybné odôvodnenie rozhodnutia, ktorý rozsudok žalovaný považoval za nepreskúmateľný a tiež nesprávne skutkové zistenia na základe vykonaných dôkazov, ako aj nesprávne právne posúdenie veci.

Žalovaný v súvislosti s nesprávnym právnym posúdením veci namietal nesprávne posúdenie premlčania nároku, ako aj výluku zo zákona o PZP.

Pokiaľ ide o otázku premlčania nároku žalobkyň, ktorú premlčaciu dobu podľa žalovaného mal okresný súd vzhľadnúť podľa § 106 OZ, vzťahujúcu sa na premlčanie nároku na náhrady škody, s touto námietkou žalovaného odvolací súd nesúhlasí a plne sa stotožňuje a poukazuje na odôvodnenie rozsudku prvoinštančného súdu vyjadrené v bodoch 35, 36 a 37. Nemajetková ujma tak podlieha všeobecnej trojročnej premlčacej dobe a neplatí na ňu premlčacia doba platná pre škodu.

Pokiaľ ide o námietku týkajúcu sa výluk podľa § 5 ods. 1 písm. b) bod 1 zákona o PZP aj s uvedenou námietkou žalovaného odvolací súd nesúhlasí, prvoinštančný súd sa s touto námietkou v dostatočnom rozsahu a navyše správne vysporiadal v bode 41 a 42 odôvodnenia, keďže predmetná výluka sa týka výlučne majetkovej škody, ktorou nemajetková ujma nie je, namietaná výluka sa netýka náhrady škody na zdraví ani nákladov pri usmrtení, preto sú uvedené námietky žalovaného v tejto časti neopodstatnené a nespôsobilé zmeniť záver o správnosti rozsudku prvoinštančného súdu ohľadne výluk.

Za nedôvodnú námietku žalovaného považoval odvolací súd aj údajnú morálnu satisfakciu, ktorá by mala byť dostačujúcou, keď v prejednávanej príhode morálna satisfakcia predstavuje zo strany škodcu

ospravedlnenie, či prejavenu ľútosť, čo je absolútne v danom prípade neprípustné, keďže škodca – vinník dopravnej nehody v dôsledku nej zomrel.

Avšak za opodstatnenú odvoláciu námietku žalovaného považoval odvolací súd nepreskúmateľnosť a nedostatočnosť odôvodnenia rozsudku prvoinštančného súdu týkajúceho sa výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

Odvolací súd uvádza, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentmi vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre ich prijatie alebo odmietnutie, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu SR, riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné. Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné relevantné dôvody na ktorých svoje rozhodnutie založil a tieto sa musia týkať tak skutkovej ako i právnej stránky rozhodnutia. Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný a súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe nich dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.

Práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu Najvyšší súd SR už vo svojich rozhodnutiach zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných opravných prostriedkov.

Prvoinštančný súd pri rozhodovaní o výške neprihliadol na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, v uvedenom smere okresný súd v podstate len poukázal na rozhodovaciu činnosť iných súdov v obdobných veciach, čo v žiadnom prípade nemôže postačovať a spĺňať atribúty riadneho odôvodnenia rozsudku a spĺňať kritériá podľa § 220 ods. 2 CSP.

Okresný súd síce uviedol v bode 47 odôvodnenia atribúty, na ktoré je potrebné prihliadnúť pri stanovení výšky peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, avšak v jeho odôvodnení práve absentujú ním uvedené zistenia a závery týkajúce sa závažnosti vzniknutej ujmy ako aj okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva, keď prejednávaný prípad bol navyše nakoľko špecifický v tom, že škodcom v danej veci bol príbuzný žalobkyni a to manžel žalobkyne 2/ a otec žalobkyne 1/, ktorého zásahom ako blízkej osoby došlo následne k ďalšiemu zásahu na rodinný a súkromný život žalobkyni, keďže jeho zavineným konaním došlo k úmrtiu blízkej osoby a to dcéry žalobkyne 2/ a sestry žalobkyne 1/.

V súvislosti s odkazom prvoinštančného súdu na rozhodnutia iných súdov v obdobných veciach poukazuje odvolací súd na to, čo možno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax, a to predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov v SR, vydávané Najvyšším súdom SR od 01.01.1993 (pokiaľ neboli v neskoršom období judikatórne prekonané, ako aj rozhodnutia Najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený

určitý právny názor alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia Najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovisk, vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo výbere rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch Najvyšších súdov č. I., II. a IV. (porov. R 71/2018).

Základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti sú závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). V dôsledku neoprávneného zásahu škodcu došlo v danom prípade k pretrhnutiu rodinných a citových väzieb, pričom otázku intenzity citovej naviazanosti, či odkázanosti na zomrelú prvoinštančný súd v prejednávacom prípade dostatočne nezisťoval, a teda v dostatočnom rozsahu a neuviedol a nezisťoval skutočnosti relevantné pre meritórne rozhodnutie vo veci ohľadne výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodňovanie majetkovej ujmy. Súd pri tom musí prihliadnúť okrem závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, k naplneniu požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ale i k požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Vodiacim parametrom proporcionálne spravodlivého zadosťučinenia je atribút primeranosti, ktorý je rozhodujúcim kritériom priznávania odškodnenia, aby bol dosiahnutý účel kompenzácie. Výška relutárnej (peňažnej) satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohacovania a pôsobiť na škodcu likvidačne. Rozhodujúcim je preto zvažovanie individuálnych okolností prípadu. Rovnako výška nemajetkovej ujmy musí tiež odrážať všeobecne zdieľané predstavy o spravodlivosti. Kritérium primeranosti priznávanej peňažnej satisfakcie priamo úmerne zodpovedá aplikácia tzv. „statusu obete“ podľa článku 34 Dohovoru o ľudských právach, ktorú objasnil európsky súd pre ľudské práva v prípade Scordino proti Taliansku v rozhodnutí zo dňa 06.03.2007, sťažnosť č. 43662/98, ako aj v prípade Stanková v. s. SR v rozhodnutí zo dňa 09.10.2007, sťažnosť č. 7205/02. Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že pokiaľ má náprava kompenzačný charakter, jej výška nemusí byť rovnaká, akú by priznal v porovnateľných prípadoch súd, nesmie však byť zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, pričom pri posudzovaní tejto primeranosti je potrebné zohľadňovať aj životnú úroveň v danej krajine a tiež to, či priznaná suma nevybočuje z právnej tradície danej krajine, i to, ako rýchlo sa sťažovateľ domohol. Ústavný súd ČR zase konštatoval, že pri stanovení výšky čiastky relutárnej náhrady je nutné použiť princíp proporcionality tiež spôsobom, že všeobecné súdy porovnávajú čiastky tejto náhrady prisúdené v iných prípadoch, porovnaj sp. zn. I. ÚS 2844/14. Závažnosť vzniknutej ujmy predstavuje, že čím je závažnejšia do svojej intenzity i do svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo, pričom vždy musia byť zistené okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne napr., ak je daný podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu. Druhé kritérium a to okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila. Tým je sledovaný cieľ, aby pri určovaní konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dáva veľký priestor a v súlade s princípom spravodlivosti, pružne prihliadnúť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/139/2011).

V prejednávanej veci prvoinštančný súd sa pri stanovovaní výšky k judikatúrne vymedzeným kritériám vôbec v odôvodnení svojho rozhodnutia nevyjadril a tým, že odkázal na rozhodovacia činnosť súdov údajne v obdobných prípadoch nezhojil a nenahradil potrebu odôvodnenia výšky náhrady nemajetkovej

ujmy, čo zakladá inú vadu konania a to zmätočnosť rozhodnutia a teda správne žalovaný namietal odvolací dôvod a to porušenie práva na spravodlivý proces.

Preto odvolací súd rozsudok prvoinštančného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP.

Úlohou prvoinštančného súdu v ďalšom konaní bude posudzovať závažnosť vzniknutej ujmy na strane žalobkýň ako jedno z kritérií priznania nemajetkovej ujmy a tiež zisťovať okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. V uvedenom smere tiež prihliadne ku skutočnosti, že k zásahu do práva na plnohodnotný, súkromný, rodinný život žalobkýň došlo práve konaním ich príbuzného, ktorý nehodu zavinił (otec žalobkyne 1/ a manžel žalobkyne 2/). Za účelom preukázania závažnosti vzniknutej ujmy zaťažuje dôkazné bremeno predovšetkým žalobkyne, ktoré za týmto účelom neboli ani obe vypočuté v spore a teda nemožno z doteraz vykonaných dôkazov mať dôkladne posúdenú otázku závažnosti vzniknutej ujmy na ich strane a to ani len s prihliadnutím na príbuzenský vzťah medzi zosnulou G. A. a žalobkyňami. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške ustálenej okresným súdom teda doposiaľ nezohľadňuje osobitosti daného prípadu, keďže neboli posúdené jednotlivé kritériá jej priznania, pričom sa nemožno sa uspokojiť iba z rámca priznaných náhrad v porovnateľných prípadoch, čo ale tiež nemožno jednoznačne konštatovať vzhľadom na osobitosť prejednávaného úprpadu. Po prihliadnutí na uvedené kritériá a po doplnení dokazovania prvoinštančný súd opätovne rozhodne o dôvodnosti nároku žalobkýň tak, aby prisúdená náhrada za predpokladu jej priznania, nebola neprimeraná okolnostiam prípadu, zohľadňujúc životnú úroveň v krajine a nepredstavuje ani prostriedok neprípustného obohacovania.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Trnave, ako súdu odvolacieho, pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP)

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,

- a) ktorému súdu je určené,
- b) kto ho robí,
- c) ktorej veci sa týka,
- d) čo sa ním sleduje a
- e) podpis.

(§ 127 ods. 1 CSP)

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 CSP).

Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa predchádzajúceho odseku neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie väd neodstráni vady, následkom neodstránenia väd dovolania je odmietnutie dovolania.